Türk-İş Başkanı Kumlu, Tes-İş'in gerektiğinde kitlesel eylemlere dönüşebilecek kaygılarını anlattı

Hükümete çağrı: 'Enerji özelleştirmelerinden vazgeçin'

Somut ve maddi olarak özelleştirme sonrasında kamunun ne kazanacağı, özel sektörün neyi nasıl yapacağı gibi konular da kamuoyundan gizlenmektedir. Milyonları ilgilendiren bir kamu hizmeti olmanın yanı sıra ülkemizin geleceği ve güvenliği için stratejik konumda bulunan bir sektör özel sektöre devredilirken, özelleştirme şartnamesinde nelerin yazıldığı sır gibi saklanarak bu işletmelerde çalışan binlerce işçinin akıbeti de kamuoyundan gizlenmektedir.

Mustafa KUMLU
Türk-İş Genel Başkanı

Türkiye elektrik enerjisi sektörünün önünde çok büyük bir tehlike bulunmaktadır. Ülkemizde kamuya ait iki elektrik dağıtım bölgesi için özelleştirme ihalesi yapılmıştır. Diğerleri için ise önümüzdeki aylarda yapılacaktır.

Elektrik dağıtım ve üretim tesislerinin özelleştirilmesi bir fabrikanın satılmasına göre çok daha boyutlu ve farklı etkileri olan bir işlemdir. Bunun nedeni, elektriğin gündelik yaşamımız için vazgeçilmez bir unsur olmasıdır. Elektriğin bir sistem bütünlüğü içerisinde, güvenli, kaliteli ve kesintisiz olarak temin edilmesi son derece önemlidir. Çünkü değil birkaç saat, birkaç dakikalık elektrik kesintisi halinde bile hepimizin hayatı altüst olabilmektedir. Bu nedenle elektrik dağıtım ve üretim tesisleri öyle alelade işletmeler değil, ülkemiz ekonomisi için stratejik önem taşıyan tesislerdir. Bu tesislere gözümüz gibi bakmamız, geliştirmemiz gerekir.

Yaşanan süreçte ülkemiz elektrik enerjisi sektörü çok büyük sorunlar ile karşı karşıyadır. Bu sorunlar acil çözümler üretilmeyi beklerken, mevcut problemleri daha da boyutlandıracak bir özelleştirme süreci başlatılmıştır.

Ülkemizde elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesine yönelik ortaya sürülen gerekçelerin hiçbirinin gündelik yaşamda bir karşılığı ve doğruluğu yoktur.

Özel tekeller yaratılacak

Elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesi ülkemizde ne rekabet ne de ucuzluk getirecektir. Bilakis tam tersi bir durum yaşanacaktır. Zaten elektrik dağıtım hizmeti teknik niteliği gereği rekabetin oluşmadığı, bir başka ifade ile doğal tekel olan bir alandır ve özelleştirme sonrası özel tekeller yaratılacaktır. Üstelik özelleştirme sonrası elektrik fiyatları da düşmek bir yana artacaktır. Bu fiyat artışlarını, 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan otomatik fiyatlandırma mekanizması nedeniyle yaşamaya başladık. Özelleştirmeci anlayış yıllardır, önce bölgesel fiyatlandırma, sonra otomatik fiyatlandırma ve en son maliyet esaslı fiyatlandırma adı altında elektriği piyasalaştırmış ve böylece fiyat artışlarına zemin hazırlanmıştır.

Özelleştirmede söylem çelişkisi

Elektrik özelleştirmeleri ihale modeli ile **"özelleştirmenin kamu yararına olacağı, yatırımları bundan sonra özel sektörün yapacağı ve böylece yüksek kayıp kaçak oranlarının düşeceği"** gibi söylem ve hedefler taban tabana zıttır.

Hükümet tarafından 2004 yılında Yüksek Planlama Kurulu kararı olarak belirlenen strateji belgesinde **"elektrik dağıtım bölgelerinde yapılacak özelleştirmelerin gelire odaklı olmayacağı, esas amacın bu bölgelerin artan yatırım ihtiyacının özel sektör tarafından karşılanması olduğu ve böylece kayıp ve kaçak oranlarının düşürüleceği"** açıklanmıştı.

"Gelir odaklı özelleştirme yapmayacağız" demenin anlamı bizce, kamu imkânları ile ödediğimiz vergiler ve elektrik faturaları ile yıllar süren çabalarla tesis edilen dağıtım bölgelerinin ekonomik değerlerinin ve yarattığı katma değerin çok altında bedellerle özelleştiriliyor olmasıdır. Üstelik **"özel sektöre bu bölgeleri satalım da bir an önce yatırım yapsınlar böylece kayıp ve kaçak oranları düşsün"** ifadesinin de gerçek

hayatta bir karşılığı yoktur.

İhalesi yapılan bölgeler kayıp ve kaçak oranlarının yüksek olduğu bölgeler değildir. 2007 yılı sonu itibariyle kayıp ve kaçak oranları Başkent Elektrik'in yüzde 8.68; Sakarya Elektrik'in 6.2; Meram'ın yüzde 7.85'dir. Kayıp ve kaçağın kısmen yüksek olduğu tek bölge olan Aras'da ise bu oran yüzde 29.35'tir. Bir başka ifade ile özelleştirilen ve özelleştirilmesi planlanan dört bölgeden üçünün kayıp ve kaçak oranları zaten hep örnek olarak gösterilen AB ve OECD ülkelerindeki yüzde 6 ile yüzde 8 aralığındadır.

Madem ki amaç özel sektörün yatırım yapıp kayıp ve kaçakları düşürmesidir; o halde neden ilk olarak kayıp ve kaçak oranlarının en düşük olduğu bölgelerde ihaleye çıkılmıştır? Zaten mevcut sistemde özel sektörün gelecek yıllarda ne kadarlık yatırım yapacağı, hizmet kalitesini nasıl vereceği ve daha da önemlisi tüm bu işlemlerin nasıl denetleneceği konularında da çok büyük belirsizlikler bulunmaktadır.

Gizlilik ve belirsizlik hakim

Araştırdığınızda görüyorsunuz ki, ortada 2006 yılında belirlenmiş ve 2010 yılına kadar özelleştirilecek tüm dağıtım bölgelerine her yıl 500 milyon Yeni Türk Lirası yatırım yapılacağını ifade eden bazı tablolar vardır. Ancak bu ihaleler daha sonra ertelendiği ve aradan 2.5 yıl geçtiği halde, o zaman bile çok afaki bulunan bu yatırım rakamları güncellenmemiştir. Kapalı kapılar arkasında güncellenmiş olsa bile kamuoyuna ilan edilmemiştir. O vakit, **"Madem özelleştirmeler özel sektörün yatırım yapması amacıyla yapılıyor, o halde neden amacınızı gizliyorsunuz ve ne kadar yatırım yapılacağını açıklamıyorsunuz"** diye adama sormazlar mı? Bu sorularımıza cevap bulamıyoruz. Zira özelleştirme için yapılan tüm çalışmalar, kapalı kapılar ardında, hiçbir şeffaflık ve kamuya hesap verme anlayışı gözetilmeden sürdürülmektedir.

"Serbestleşme" ve **"rekabet"** gibi altı doldurulmamış ve elektrik sektöründe karşılığı olmayan söylemler dışında milyonlarca aboneye hizmet veren elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesi sürecinde şirketlere ne vaat edildiği bilinmemektedir. Somut ve maddi olarak özelleştirme sonrasında kamunun ne kazanacağı, özel sektörün neyi nasıl yapacağı gibi konular da kamuoyundan gizlenmektedir. Milyonları ilgilendiren bir kamu hizmeti olmanın yanı sıra ülkemizin geleceği ve güvenliği için stratejik konumda bulunan bir sektör özel sektöre devredilirken, özelleştirme şartnamesinde nelerin yazıldığı sır gibi saklanarak bu işletmelerde çalışan binlerce işçinin akıbeti de kamuoyundan gizlenmektedir.

Özel şirketler ihya ediliyor

Türkiye elektrik enerjisi sektöründe 1990'lardan bugüne kamu kaynakları ile ve kamunun ağır zararlara uğratılması pahasına özel enerji şirketleri ihya edilmektedir. Bugüne kadar uygulanan politikalarda plansızlık ve programsızlık baş tacı edilmiş ve sektör arz güvenliği konusunda büyük bir belirsizliğe itilmiştir. Bugün bırakınız 10-15 yıl gibi enerji sektörü açısından hiç de uzun olmayan zamanları, önümüzdeki birkaç yıl içinde ne kadar üretim tesisinin devreye gireceğine dair gerçekçi ve sağlıklı bilgiler yoktur.

Üstelik son 20 yılda özel şirketlere alım garantili doğalgaz santralları yaptırılırken kamu şirketlerinin üretim tesisi yatırımı yapmasının önüne geçilmiştir. Bu dönemde bilhassa elektrik dağıtım ve üretimi yapan enerji KİT'lerinin mevcut sorunlarına yapısal çözümler getirilmek yerine **"nasıl olsa özelleştirilecek"** denilerek yıllardır bu tesisler **"öldürülmeyip süründürülmek"** istenmiştir. Planlama ve kamu işletmeciliği anlayışından uzaklaşılmasının doğal bir sonucu olan bu kaotik yapıda ülkemiz karanlıkta kalma riski ile ciddi bir şekilde karşı karşıyadır.

Bütün sıkıntılara ilave olarak, tüm özelleştirmelerde yaşandığı gibi TEDAŞ özelleştirmeleri de işten atmalar, taşeronlaştırma ve sendikasızlık vaat etmektedir. Tüm bunların sonucunda, TES-İŞ topluluğunun özelleştirmelerle ilgili ülkemizin menfaatleri ve çalışma koşulları hakkında gerektiğinde kitlesel eylemlere dönüşebilecek haklı kaygıları ve karşı çıkışları vardır.

TES-İŞ; hükümeti, enerji özelleştirmelerinden vazgeçmeye çağırmakta, ülkemize zararı olan bu özelleştirmelerin, özelleştirmeyi gerçekleştiren siyasi iktidara da hiç bir yararı olmayacağının bilinmesini istemektedir.

TES-İŞ Sendikası özelleştirme ihalesine ilişkin ve ihaleye dayalı tüm işlemler için Danıştay'a dava açmıştır.

TES-İŞ, tüm bu davaların yanı sıra, BEDAŞ ve SEDAŞ'a ilişkin yapılan değer tespitlerine yönelik dava açma hazırlığını da sürdürmektedir. ■

> Yaşanan süreçte ülkemiz elektrik enerjisi sektörü çok büyük sorunlar ile karşı karşıyadır. Bu sorunlar acil çözümler üretilmeyi beklerken, mevcut problemleri daha da boyutlandıracak bir özelleştirme süreci başlatılmıştır. Ülkemizde elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesine yönelik ortaya sürülen gerekçelerin hiçbirinin gündelik yaşamda bir karşılığı ve doğruluğu yoktur.

ÖKP İnternet sitesi faaliyete geçti

Özelleştirme Karşıtı Platform (ÖKP), özelleştirmelere karşı kamuoyu oluşturmak ve elektrik alanındaki özelleştirme uygulamalarına ilişkin sürecin takip edilebilmesini sağlamak amacıyla İnternet sitesini faaliyete geçirdi. www.okp.org.tr adresinden ulaşılabilecek olan sitede, ÖKP tarafından yürütülen çalışmalar, özelleştirmelere ilişkin yapılan duyurular, haberler, raporlar, belgeler, film ve karikatür gibi görsel malzemeler yer alıyor. Ayrıca sitede, özleştirme uygulamalarına yönelik açılan dava dilekçeleriyle hukuki gelişmeler de site ziyaretçilerinin bilgilerine sunuluyor.

Türkiye'de özelleştirmeler tüm hızıyla devam ederken, özellikle elektrik enerjisi alanında yoğunlaşan özelleştirme uygulamalarına karşı, **"Enerjimize sahip çıkıyoruz"** anlayışıyla ortak tavır alan kurum ve kuruluşlar 10 Haziran 2008 tarihinde Özelleştirme Karşıtı Platform çatısı altında yeniden bir araya geldiler. ÖKP'nin bileşenlerini Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (TES-İŞ); Türkiye Maden İşçileri Sendikası (T. MADEN-İŞ); Genel Maden İşçileri Sendikası (GENEL MADEN-İŞ); Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası (Petrol-İş); Enerji, Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası (ESM); Türkiye Devrimci Maden Arama ve İşletme İşçileri Sendikası (Dev Maden-Sen); Elektrik Mühendisleri Odası (EMO); Kimya Mühendisleri Odası (KMO); Maden Mühendisleri Odası (Maden MO); Jeoloji Mühendisleri Odası (JMO) ve Tüketici Hakları Derneği (THD) oluşturuyor.

Elektrik dağıtım özelleştirmeleri öncelikli olmak üzere bütünlüklü olarak özelleştirmelere karşı sürdürülecek mücadeleyi toplumun tüm kesimlerine duyurmayı amaçlayan ÖKP, 16 Haziran 2008 tarihinde kurduğu İnternet sitesiyle özelleştirmelere karşı kamuoyu oluşturmayı amaçlıyor.

Özelleştirme uygulamalarına ilişkin duyurular, görsel ve yazılı basında çıkan haberlerin yanı sıra özelleştirmelere karşı açılan dava dilekçelerinin yer aldığı siteden ÖKP'nin oluşum bilgileri ve ilkeler metnine ulaşabilirsiniz. Özelleştirmelere yönelik olarak yapılan tüm faaliyetlerin yer aldığı sitede, özelleştirmenin kötü sonuçlarının anlatıldığı kısa, traji-komik filmler ve karikatürlerle de site, ziyaretçilerine farklı bir bakış açısı kazandırıyor. ■